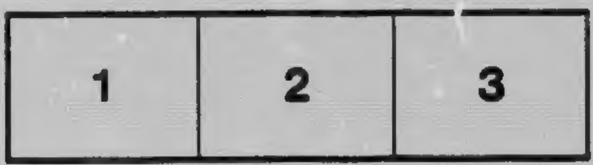
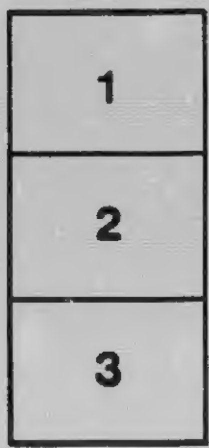

1
2
3

1
2
3

1
2
3
4
5
6

THESES
PHILOSOPHICÆ

OCTO NUMERO

IN USUM ADEUNTIUM BACCALAUREATUM
IN SCIENTIIS

AUCTORE

STANISLAO-A. LORTIE

SACRÆ THEOLOGIÆ DOCTORE ET PROFESSORE IN UNIVERSITATE
LAVALLENSI

QUEBECI
EX TYPOGRAPHIA FRATRUM DEMERS

1902

THESES PHILOSOPHICÆ

THESES
PHILOSOPHICÆ

OCTO NUMERO

IN USUM ADEUNTIUM BACCALAUREATUM
IN SCIENTIIS

AUCTORE

STANISLAO-A. LORTIE

SACRÆ THEOLOGIÆ DOCTORE ET PROFESSORE IN UNIVERSITATE
LAVALLENSI

QUEBECI
EX TYPOGRAPHIA FRATRUM DEMERS

1902

IMPRIMATUR

† L.-N., Archiep. Quebecen.

Quebeci, 4ª Decembri 1901.

Cum ex Seminarii Quebecensis præscripto recognitum fuerit opus cui titulus est *Theses philosophicæ octo numero in usum adeuntium Baccalaureatum in Scientiis, auctore Stanislao A. Lortie, Sacræ Theologiæ doctore et professore in Universitate Lavaliensi*, nihil obstat quin typis mandetur.

O.-E. Mathieu, Pter,

S. S. Q.

DEFINITIONES

Extensio ideæ est collectio individuorum quibus idea convenit: v. g. idea *animalis* extensione sua complectitur homines et bruta.

Comprehensio ideæ est collectio notarum quæ constituunt ideam: v. g. homo est substantia, corporea, vivens, sensibilis, rationalis, collectio istarum quinque notarum constituit ideæ hominis comprehensionem.

Analogiæ nomen idem sonat ac proportio seu proportionalitas. Analoga sunt ea quorum nomen commune est, res seu ratio per nomen significata partim eadem partim diversa: v. g. *visio* dicitur de cognitione sensitiva visus, et de cognitione intellectiva.

Analogia est vel *attributionis* vel *proportionis*.

Analoga analogia attributionis sunt illa quorum nomen commune est, ratio autem per nomen significata eadem secundum terminum, diversa autem secundum habitudines ad ipsum; v. g. *sanum* est nomen commune medicinæ, colori et animali, et ratio per nomen significata est eadem secundum terminum, nempe omnia sunt et dicuntur sana propter ordinem ad sanitatem, sed diversa secundum habitudines ad ipsum, quia diversa est habitudo unius et alterius ad illum terminum. Etenim animal est subjectum sanitatis, color signum, medicina causa ipsius, unde habitudo subjecti, signi et causæ.

Analoga analogia proportionis sunt illa quorum nomen commune est, ratio autem per nomen signi-

ficata eadem sed secundum proportionem tantum : v. g. *visio* dicitur de cognitione intellectuali, vel de cognitione corporali. Hæc est anologia proprie dicta.

Prædicabilia sunt diversi modi secundum quos aliquid de aliquo affirmari potest : sunt quinque numero, scil. genus, species, etc.

Retorsio argumenti est sumptio argumenti adversarii ad demonstrandum contrarium ejus quod ab ipso demonstratum fuerat.

Sophisma est syllogismus vel argumentatio quæ sub specie veri falsum concludit.

Sophisma sensus divisi est acceptio propositionis veræ in sensu composito ut veræ in sensu diviso : v. g. sanus nequit esse infirmus. Sanus est concretum compositum ex aliquo subjecto et sanitate : illa propositio est vera si intelligatur de composito, sed est falsa si intelligatur de subjecto tantum, scil. in sensu diviso.

Sophisma sensus compositi est acceptio propositionis veræ in sensu diviso ut veræ in sensu composito : v. g. cæci vident. Cæcus est concretum compositum ex subjecto et privatione visus ; illa propositio est vera si intelligatur de subjecto tantum, nempe in sensu diviso, non autem si intelligatur de composito, seu in sensu composito.

Disputatio syllogistica est concertatio circa aliquam thesim, ut veritas magis elucescat, instituta inter duos quorum alter thesim tuetur, alter impugnat, syllogistica forma arguendo.

Traditio oralis est series non interrupta testium qui factum quoddam viva voce referunt et quorum alii ad originem facti ascendunt, alii autem vivunt in nostra ætate.

Monumenta sunt opera durabilia arte confecta ad tradendam posteris alicujus facti vel doctinæ memo-

riam, v. g. statuæ, arcus, templa, numismata, picturæ, inscriptiones.

Historia est alicujus vel aliquorum factorum scripta narratio.

Auctoritas est vis moralis determinativa assensus intellectus nostri ad aliquam propositionem, ex scientia et veracitate dicentis resultans.

Factum est omne illud quod sensibus cognoscitur vel percipitur.

Dogma est omnis cognitio quam quis idearum comparatione sive immediate sive mediate acquisivit.

THESES

I

RATIONALISMUS NON EST ADMITTENDUS

Rationalismus est systema illorum qui contendunt nullam adesse veritatem quam ratio humana attingere non valeat, ideoque denegant existentiam veritatum quæ captum rationis superarent.

Rationalismus dicitur *absolutus*, si directe veritatum supernaturalium existentiam denegat ; *mitigatus* autem nuncupatur, si indirecte tantum hæc denegatio habeatur, istas nempe veritates ad modum veritatum naturalium explicans.

Contra rationalistas sic arguitur : Sunt veritates quæ captum intellectus humani necessario superant. Ergo rationalismus non est admittendus. Antecedens triplici ex argumento demonstratur :

1⁰) *Ex objecto proprio humani intellectus :*—Objectum proprium cujuscumque facultatis est id quod primo attingitur ab illa facultate et *quo mediante* alia attingit : sic, color, respectu visus. Ergo intellectus humani capacitatem nulla veritas excedit, dummodo objectum intellectus proprium sit medium sufficiens ad omnia cognoscenda. Atqui objectum proprium intellectus nostri non est hujusmodi. Ergo necessario sunt quædam veritates quæ captum intellectus nostri excedunt.

Ad minorem : Etenim in præsenti rerum statu objectum proprium intellectus est quidditas rei materialis,

quæ quidditas, licet sit medium sufficiens ad cognitionem rerum naturalium, tamen non valet nos ducere ad omnia præsertim de Deo cognoscenda; unde multa sunt de Deo quæ intellectus noster attingere non potest.

Audiatur S. Thomas: " Si intellectus alicujus rei substantiam comprehendit, nullum intelligibilium hujus rei facultatem humanæ rationis excedet. Quod quidem nobis circa Deum non accidit. Nam ad substantiam ipsius capiendam, intellectus humanus non potest naturali virtute pertingere, quum intellectus nostri, secundum modum præsentis vitæ, cognitio a sensu incipiat. Et ideo ea quæ in sensu non cadunt non possunt humano intellectu capi, nisi quatenus ex sensibus eorum cognitio colligitur. Sensibilia autem ad hoc ducere intellectum nostrum non possunt, quum sint effectus causæ virtutem non æquantes. Sunt igitur quædam intelligibilium divinorum, quæ omnino vim humanæ rationis excedunt." [1]

2°) Ex intelligentium gradibus:—Quanto intellectus est superior et magis elevatus, tanto plura potest intelligere quæ inferiorem intellectum excedunt; sic patet in rustico qui nullo modo philosophiæ subtiles considerationes capere potest. Atqui intellectus humanus non est nobilissimus, intellectus enim angeli plus excedit ipsum quam intellectus optimi philosophi intellectum rudissimi idiotæ, multoque amplius intellectus divinus excedit angelicum, quam angelicus humanum. Ergo plura sunt quæ cognoscuntur a Deo et ab angelis, quæ intellectus humanus per se capere non potest. " Sicut igitur maximæ amentiæ esset idiota, qui ea quæ a philosopho proponuntur falsa esse assereret, propter hoc, quod ea capere non potest, ita et multo amplius nimiæ stultitiæ esset homo, si ea quæ divinitus

1 — *Summa contra gentiles*, I, 3.

angelorum ministerio revelantur, falsa esse suspicaretur, ex eo quod ratione investigari non possunt."[1]

3°) **Ex defectu quem in rebus cognoscendis quotidie experimur;**—Magis videtur possibile omnia cognosci de rebus sensibilibus quam omnia quæ ad Deum pertinent. Atqui rerum sensibilium multas proprietates ignoramus, ut facile ex experientia constat. Ergo multo amplius omnia intelligibilia de Deo, ratio humana investigare non sufficit. Unde asserit Aristoteles, (Metaph. II t. CI) " intellectus noster sic se habet ad prima entium, quæ sunt manifestissima in natura, sicut oculus vespertilionis ad solem. "

II

REALISMUS TEMPERATUS VERAM TUETUR DOCTRINAM CIRCA NATURAM UNIVERSALIUM

STATUS QUÆSTIONIS:—

1°) **Universale** est *unum aptum inesse pluribus et prædicari de multis*, vel, *unum in multis.* Unitas igitur et multiplicitas sunt genuinæ universalis conditiones.

Universale est duplex metaphysicum scil. et logicum.

Universale metaphysicum (seu directum, seu materiale, seu primæ intentionis) est *ipsa natura* seu *quidditas prout directe ab intellectu percipitur, abstracta a principiis individuantibus vel a conditionibus materialibus.* In Petro v. g. habetur quidditas seu natura qua Petrus est homo, et sunt principia individuantia quibus Petrus est hic homo Petrus. Principia

1 — S. Thomas: loc. cit.

individuantia cognitione sensitiva percipiuntur; sed cum simplex apprehensio *sit actus mentis quo quid sit res aliqua scimus*, quando simplici apprehensione cognoscitur Petrus, percipitur de eo quid sit, scil. quidditas ejus, natura separata a principiis individuantibus. Illa autem natura hoc modo percepta, dicitur universale metaphysicum.

Universale logicum (seu reflexum, seu formale, seu secundæ intentionis) est *ipsa natura considerata ab intellectu ut habens ordinem ad plura, ut prædicabilis de pluribus.* Cum simplici apprehensione percipitur Petrus, id quod terminat actum intellectus est conceptus naturæ humanæ; eodem modo cum apprehenditur Paulus, vel Carolus; sed mens nostra reflexione rediens ad conceptus cognitione directa efformatos, jam animadvertit identitatem illorum trium conceptuum, et efformat conceptum unum pluribus communem. Iste autem conceptus repræsentans naturam unam pluribus communem, prædicabilem de pluribus, dicitur universale logicum.

Universale logicum supponit universale metaphysicum et aliquid addit supra ipsum, nempe *intentionem* seu *formam universalitatis.*

Intentio seu *forma universalitatis* est *ipsa actualis relatio qua intellectus reflectendo supra suum conceptum refert aliquam essentiam abstractam ad plura individua seu ad plures species.* (Illa relatio est rationis, cuum sit opus mentis comparantis et judicantis, et est rationis ratiocinatæ, quia habet fundamentum in rebus exterioribus: illud autem fundamentum est earum similitudo in natura seu in forma quadam accidentali).

Universale metaphysicum considerari potest vel *quoad rem conceptam*, vel *quoad modum concipiendi.*

Universale quoad rem conceptam est ipsa natura quæ percipitur.

Universale quoad modum concipiendi est ipsa abstractio secundum quam illa natura concipitur.

2°) Universale existit cum de ipso loquimur; sed universale est ne quid reale vel ideale tantum ?—Omnes philosophorum sententiæ ad tres reduci possunt. — *a)* Universale nullo modo existit extra intellectum in rebus: Nominalismus, Conceptualismus.— *b)* Universale existit formaliter et actu extra intellectum : Realismus platonicus, ontologisticus, empericus.—*c)* Universale existit tum in rebus tum in intellectu, in rebus fundamentaliter et in potentia, in intellectu formaliter et actu: Realismus temperatus.

Primo ab Aristotele enuntiatus, postea a Sto Thoma traditus, *Realismus temperatus* docet universale logicum, universale scil. ut universale, actu non existere extra intellectum sed potentia tantum seu fundamentaliter; universale metaphysicum quoad rem conceptam seu naturam quæ concipitur realiter existere extra intellectum, non autem universale quoad modum concipiendi, scil. abstractionem secundum quam illa natura concipitur esse in intellectu tantum.

DEMONSTRATUR THESIS :—

1°) Universale non potest non existere extra intellectum; aliter enim scientia nostra aut esset de singularibus aut esset subjectiva, quod utrumque repugnat. Atqui universale non potest existere actu extra intellectum, omne enim quod existit singulare est. Ergo remanet quod sit actu in intellectu, in potentia vero in rebus. Atqui hæc est doctrina realismi temperati. Ergo realismus temperatus veram tuetur doctrinam circa naturam universalium.

2°) Realismus temperatus doctrinam proponit secundum duplicem affirmationem, nempe: *a)* Universale logicum existit actu in intellectu, in potentia tantum in rebus; *b)* Universale metaphysicum quoad rem conceptam realiter existit in rebus, quoad modum concipiendi in intellectu tantum. Atqui vera est illa duplex affirmatio. Ergo Realismus temperatus veram tuetur etc. Probatur minor per partes:

Prima pars: —*Universale logicum existit actu in intellectu tantum, in potentia vero seu fundamentaliter in rebus.*

1°) Illud ens formaliter et actu invenitur in intellectu tantum quod est ens rationis. Atqui universale logicum est ens rationis. Ergo non existit actu nisi in intellectu. — Universale enim logicum constituitur in quantum universali metaphysico mens nostra reflectendo supra conceptum suum addit intentionem universalitatis, nempe actualem relationem ad plura. Atqui illa actualis relatio ad plura quæ est constitutiva formaliter universalis logici est ens rationis, cum sit opus mentis comparantis et judicantis. Ergo universale logicum est ens rationis ideoque existit tantum in intellectu.

2°) Sunt a parte rei naturæ singulares quibus conveniunt eadem prædicata essentialia, v. g. Petrus, Carolus, etc... dicuntur homines; illæ autem naturæ cum considerantur ab intellectu, abstractæ a notis individuantibus, aptæ evadunt ad recipiendam intentionem universalitatis seu prædicabilitatem de pluribus. Atqui hoc est præbere fundamentum intellectui ad universale logicum concipiendum. Ergo universale logicum fundamentaliter seu in potentia existit in rebus.

Secunda pars: —*Universale metaphysicum quoad rem conceptam realiter existit in rebus, non autem quoad modum concipiendi.*

Id quod intellectus concipit, concipiendo universale metaphysicum est quidditas rei materialis; modus quo eam concepit est abstractio, scil. concipit eam præcisione facta a notis seu principiis individuantibus. Atqui quidditas rei materialis invenitur quidem a parte rei, nempe in rebus materialibus, sed non invenitur in eis abstracta a notis individuantibus. Ergo universale metaphysicum invenitur in rebus quoad rem conceptam, non quoad modum concipiendi.

III

PRIMA PRINCIPIA CORPORUM SUNT MATERIA PRIMA ET FORMA SUBSTANTIALIS

STATUS QUÆSTIONIS :—

Principium est *id a quo aliquid quocumque modo procedit.* Principium autem esse potest vel extrinsecum ut causa efficiens vel finalis, vel intrinsecum ut causa formalis vel materialis. Hic quæritur non de principiis extrinsecis corporum sed *intrinsecis*, scil. de principiis constitutivis essentiæ corporeæ.

Non fit tamen quæstio de principiis corporum prout talia corpora sunt, scil. ferrum vel lignum, sed prout corpora sunt, unde quæritur de *primis* principiis a quibus repetitur quod corpus sit corpus. Ista **prima principia** ab Aristotele definiuntur: *quæ ex se invicem, nec ex aliis, sed ex quibus omnia fiunt.*

Corpus autem est *substantia nata subesse trinæ dimensioni*, prout sensibus apparet, sed si definitionem quidditativam tradere velimus, dicendum erit: *corpus*

est *substantia composita ex materia prima et forma substantiali.*

Corpus enim naturale, prout manifestum est, generabile est et corruptibile, et secundum hoc ostendit se habere compositionem ex *subjecto* et *termino.*

Materia prima est *principium passivum, indeterminatum, subjectum omnium transmutationum substantialium,* illud nimirum quod in omnibus mutationibus substantialibus idem perseverat.

Dicitur hæc materia *prima* tum ut innuatur illam esse subjectum reliquas omnes formas sustentans quod nullo alio sustentatur ; tum ut distinguatur a corpore ipso jam constituto ex materia et forma quod solet etiam nuncupari *materia* simpliciter vel *materia secunda,* quia eodem munere fungitur per ordinem ad accidentia, quam materia prima per ordinem ad formam substantialem.

Forma substantialis est *principium activum ac determinans, terminus omnium mutationum substantialium ;* est nempe actus, seu realitas illa quæ materiam veluti sigillans, hoc vel illud speciei determinatæ corpus efficit. Forma dicitur *substantialis* ut distinguatur a formis accidentalibus seu accidentibus quæ non dant esse substantiale subjecto cui insunt, secus ac forma substantialis.

Itaque sicut in quolibet artefacto duo facile distinguuntur principia ipsum constituentia in illo esse accidentali quod habet, nimirum corpus aliquod seu materia secunda, puta aes vel lignum ad conflandam statuam et figura quæ efficit ut aes vel lignum sit hæc statua, ita etiam corpora in suo primo substantiali esse concipienda sunt, ex sententia Peripateticorum, ut compositum ex duplici elemento, altero materiali quod rationem habet subjecti recipientis actum alterius realitatis, altero

formali quod est hæc ipsa realitas, quæ materiam actuans in specie et dignitate constituit certi et determinati corporis, quæ proinde si a materia separetur desinit esse tale corpus. Sola itaque materia non est corpus, nec sola forma, sed compositum ex materia et forma.

Materia est omnino indifferens ad quamcumque formam. Introductio formæ in materia dicitur generatio; separatio formæ a materia dicitur corruptio. Cum autem materia esse non possit sine principio formali ipsam determinante, tunc amittendo formam aliquam, alteram acquirit, unde axioma: *corruptio unius, generatio alterius.*

In corporibus datur activitas et extensio. Operatio sequitur esse, unde agere est rei subsistentis (quia subsistens habet esse); et ideo neque materia agit, neque forma, sed compositum: compositum tamen non agit ratione materiæ sed ratione formæ; forma enim dat esse seu est principium essendi, unde est etiam principium radicale agendi in composito. Quantitas autem seu extensio se tenet ex parte materiæ, cujus est *accidens proprium.*

DEMONSTRATUR THESIS :—

In substantiis corporalibus veræ dantur substantiales mutationes. Atqui nulla mutatio substantialis haberi potest sine subjecto substantiali quod ab uno in alium statum transeat, et sine termino substantiali per cujus amissionem vel assecutionem subjectum istud dicitur substantialiter immutari. Ergo corpora duplici constant principio substantiali, altero quod sit subjectum, altero quod sit terminus mutationum substantialium. Atqui subjectum istud dicitur materia prima, terminus, forma substantialis. Ergo corpora intrinsece componuntur ex materia prima et forma substantiali.

Ad majorem : — *Veræ dantur mutationes substantiales.* — Proprietates diversæ atque contrariæ in rebus expertæ, sunt via ad inferendum diversum principium, seu oppositam ipsarum rerum naturam. Etenim natura est principium et radix operationum quæ sese habent ad ipsam sicut principiatum ad principium. Si igitur diversæ sunt operationes et oppositæ, diversa sunt principiata et opposita, et diversa principia. Atqui ex experientia constat in multationibus corporalium substantiarum, post mutationem inveniri in substantia mutata operationes seu proprietates omnino diversas et oppositas hisce proprietatibus quæ ante mutationem in corpore reperiebantur et quæ nunc nullo modo inveniuntur; v. g. cum ex hydrogenio et oxygenio fit aqua. Ergo dicendum est naturam mutatam fuisse et veram mutationem substantialem locum habuisse.

Ad minorem. — 1° *Transmutatio substantialis necessario postulat subjectum substantiale.* — Id patet ex sensu communi et quotidiana experientia. Videmus enim, quum corpus aliquod corrumpitur, non totum perire sed aliquid ex eo remanere ; itemque quum corpus generatur non totum de novo fieri sed aliquid ex eo præcessisse. Nimirum id quod de substantia corporis corrupti remanet et id quod de substantia corporis denuo geniti prius extiterat est materia prima quæ substantialem illam mutationem subivit. Cœterum si in transmutationibus substantialibus non semper esset subjectum, corpora quum corrumpuntur in nihilum redigerentur, et quum gignuntur, crearentur. Jamvero nullum denuo creatur corpus, et nullum in nihilum redigitur.

2°) *Transmutatio substantialis concipi nequit absque termino substantiali.*

Id quod corpora quum corrumpuntur amittunt, fons erat operationum peculiarium quas frustra ab illis jam

corruptis expectabis; et id quod corpora quum generantur, acquirunt est radix novarum diversissimarumque actionum ac proprietatum. Atqui principium operationum et proprietatum diversissimarum nequit esse accidentalis quædam entitas sed substantialis. Ergo terminus a quo transmutationis corruptivæ, seu id quod corpus interiens amittit, et terminus ad quem transmutationis generativæ seu id quod corpora in generatione substantiali acquirunt est aliquid substantiale. *Minor* patet: cum enim entitas accidentalis substantiam quam afficit invariatam in sua essentia relinquat, nequit etiam activitatem ipsius notabiliter immutare sed leviter dumtaxat alterare.

IV

MIRACULUM EST INTRINSECE ET EXTRINSECE POSSIBILE

STATUS QUÆSTIONIS:—

Miraculum est *id quod divinitus fit præter ordinem communiter servatum in rebus.* Miraculum igitur excedit vires totius naturæ creatæ, *divinitus fit,* et præter naturæ ordinem contingit.

Tripliciter autem potest aliquid excedere vires naturæ, quoad *substantiam facti,* quoad *subjectum,* quoad *modum,* unde miraculum est triplex:

Miraculum *quoad substantiam facti* est effectus qui ita vires naturæ excedit, ut nullo modo natura ipsum efficere possit; v. g. duo corpora esse simul in eodem loco.

Miraculum *quoad subjectum* est effectuas quem natura quidem efficere potest, sed non in subjecto in

quo producitur; v. g. resurrectio mortui, natura dat vitam, sed non cadaveri.

Miraculum *quoad modum* est effectus quem natura producere potest, in subjecto in quo producitur, sed non eo modo quo producitur: v. g. cum quis subito per virtutem divinam curatur a febri sine consueto processu naturæ.

Aliquid est *intrinsece possibile* quando non implicat contradictionem; *extrinsece*, quando datur causa quæ valeat ipsum producere. Cum igitur hic dicitur miraculum esse intrinsece et extrinsece possibile, intelligitur; miraculum non implicat contradictionem, et datur causa quæ valeat miraculum producere.

Demonstratur thesis secundum suam duplicem partem:

I°) **Intrinsece.** Ex eo enim in hujusmodi eventibus contradictio reperiretur quod vel ordo naturæ creatæ esset absolute necessarius, vel facultas ejusdem naturæ infinita; nam si primum verum esset, ordo naturæ esset absolute immutabilis; si verum esset alterum, nulla vis excogitari posset quæ naturæ facultates excederet. Atqui *a)* falsum est naturæ ordinem esse absolute necessarium, est enim contingens et accidentalis; 2°) falsum quoque naturæ facultatem esse infinitam, nihil enim quod creatum sit et contingens, infinitum esse potest. Ergo.

II°) **Extrinsece.** 1°) Causa enim quæ essentia et virtute naturæ universæ ordinem et facultatem excedit, efficere potest id quod excedit ordinem facultatemque naturæ. Atqui Deus est hujusmodi causa. Num cum hunc ordinem libere constituerit, profecto non est ei subjectus, sed supra ipsum est; quumque ejus virtus infinita sit et ad omnia possibilia sese porrigat, procul dubio et naturæ facultatem superat et quæ præter hanc facultatem sunt efficere potest.—(Tongiorgi).

2°) Miraculum triplici ratione fieri concipitur: vel si Deus producat effectus causarum secundarum sine ipsis, vel si producat effectus ad quos causæ secundæ se non extendunt, vel si impediat effectum qui ab alicujus causæ creatæ actione naturaliter consequi deberet. Atqui Deus hac triplici ratione miraculum facere potest.—Siquidem potest producere effectus causarum secundarum sine ipsis, quia suam illis virtutem dedit et proinde habet ipse virtutes quos habent causæ secundæ.—Potest etiam producere effectus ad quos sese non extendunt causæ secundæ; majorem enim his virtutem habet, quum sit infinitæ virtutis, hæ autem finitæ.—Potest demum impedire effectum qui naturaliter ab actione causæ creatæ consequi deberet, quia nullus effectus rerum ad earum essentiam pertinet. Unde si homo, qui nullius naturæ est auctor, impedire potest effectum alicujus rei, Deus qui est conditor omnium naturarum potest a fortiori creaturæ cujusvis naturalem effectum prohibere.—(Vallet.)

V

UNIO AMINÆ ET CORPORIS EST SUBSTANTIALIS ET PERSONALIS.

STATUS QUÆSTIONIS:—

Unio in genere est conjunctio aliquorum in aliquo uno: ad unionem igitur, requiritur *pluralitas unibilium*, et *unitas* termini in quo conjunguntur. Unumquodque autem secundum quod habet esse habet unitatem. Jamvero esse primo dividitur in esse substantiale, et in esse accidentale, unde unio est duplex: unio substantialis et unio accidentalis.

Unio substantialis est conjunctio aliquorum in uno esse substantiali.

Unio accidentalis est conjunctio aliquorum in uno esse accidentali.

Sed esse substantiale dicitur dupliciter: nam substantia dicit vel naturam, seu quidditatem non terminatam per subsistentiam, vel dicit naturam terminatam per subsistentiam. Unde unio aliquorum in uno esse substantiali potest fieri dupliciter. Vel est unio seu *conjunctio aliquorum in una quidditate specifice completa*, et illa *unio* dicitur **essentialis** et etiam *substantialis*, prout nomen genericum sæpe sæpius transfertur ad aliquam speciem significandam, vel est *conjunctio aliquorum in supposito se: individuo completo*, et illa *unio* dicitur **personalis.**

In unione accidentali illa quæ uniuntur esse suum proprium et operationem suam conservant et ex illa unione nova non exurgit essentia.

Unio essentialis seu substantialis fieri potest ex pluribus dupliciter: uno modo ex duobus vel pluribus substantiis numero et specie perfectis sed transmutatis: v. g. ex oxygenio et hydrogenio fit aqua. Unio animæ et corporis propter simplicitatem et incorruptibilitatem animæ hoc modo fieri non potest. Alio modo fit unio substantialis ex aliquibus substantiis non permutatis sed specie imperfectis, scil. ex principiis quidditativis; sic v. g. ex anima equina et corpore fit equus et in genere ex materia et forma fit substantia corporea. Quando dicitur unio animæ humane et corporis esse substantialis hoc modo intelligitur: scil. ita anima humana corpori unitur ut anima sit forma corporis.

Quod unio inter animam et corpus non sit accidentalis tantum, hoc apparet ex ipsa definitione hominis. Homo enim est animal rationale, unde essentialiter constat ex anima rationali et corpore organico ut ex

principiis physicis et essentialiter requisitis ad ejus specificam naturam constituendam.

DEMONSTRATUR THESIS :—

Prima pars :—*Unio animæ humanæ et corporis est unio personalis.*—Scil. anima humana et corpus ita ad invicem conjunguntur ut ex earum unione unica resultat persona.

Actiones sunt suppositorum. Ergo si in homine omnes actiones animæ et corporis uni et unico subjecto tribuuntur, unicum in homine suppositum vel unica persona habetur ex animæ et corporis conjunctione resultans. Atqui omnes actiones sive animæ, sive corporis unico tribuuntur subjecto. Ego enim ambulo, ego sentio, ego intelligo. Unica igitur in homine datur persona, ideoque animæ humanæ et corporis unio est personalis.

Actiones sunt suppositorum, scil. supposito tribuuntur. Suppositum enim cum sit subjectum actus essendi, quia est naturæ completæ individua substantia, est principium *quod* activitatis, ipsi nempe competit agere, quia ipsi competit esse. Jamvero omne agens agit per formam aliquam, et illa forma dicitur principium *quo* actionis. Sic homo cadit et intelligit, cadit corpore intelligit anima ; sed cum operationes tribuuntur unico subjecto, tunc unum datur principium *quod* et ideo una persona.

Secunda pars :—*Unio animæ humanæ cum corpore est substantialis* :—scil. ita anima humana et corpus ad invicem conjunguntur ut ex eorum unione unica specifice natura resultat.

1°) Ea quæ diversa sunt secundum substantiam et naturam non possunt exercere unam eamdemque *numero* operationem. Ergo diversorum entium naturâ, diversa est operatio, et quibus communis est natura, communis est operatio. Atqui corpus et anima in

homine habent communem operationem, v. g. sentire. Ergo corpus et anima humana conveniunt in unitate naturæ quæ ex unione utriusque resultat. Ergo unio animæ et corporis in homine est substantialis.

2°) Ex unione animæ rationalis cum corpore constituitur integritas speciei humanæ. Atqui ea quæ junguntur ad integram speciem constituendam uniuntur substantiali unione. Ergo unio animæ humanæ cum corpore est substantialis.

Majoris veritas apparet ex eo quod species dicitur completa quando efficere potest omnes operationes proprias illius speciei. Sed neque anima sola neque corpus solum illas operationes hominis proprias efficere possunt. Ergo conveniunt in formanda unica natura specifice completa.

VI

SOCIALISMUS EST REJICIENDUS

STATUS QUÆSTIONIS :—

Socialismus definitur a Leone XIII, in sua littera encyclica *Rerum novarum*, systema eorum qui requirunt proprietatis privatæ abolitionem, singulorum bona esse communia necnon et administrari a societate vel a municipio. [1]

Hæc generalis definitio complectitur omnia systemata quæ, a doctrina communismi derivantia, transformationem societatis civilis negatione juris proprietatis et

1 — " Qui evertere privatas bonorum possessiones contendunt, earumque loco communia universis singulorum bona facere, procurantibus viris qui aut municipio præsint, aut totam rem publicam gerant."—*Rerum novarum.*

nova bonorum distributione prædicant. Præcipua habentur:

Communismus, qui contendit omnia bona esse communitatis propria, et tum productionem tum distributionem ipsorum ad communitatem spectare.

Anarchismus, qui omnia bona productiva in dominium inalienabile *municipiorum* vel *societatum operariorum* inter se independentium transferre desiderat, negata quacumque publica auctoritate. Bakunin ut parens hujus doctrinæ habetur.

Socialismus proprie dictus, qui et *Collectivismus* nuncupatur, cujus magister præcipuus habetur Carolus Marx, Treviris natus A. D. 1818, Londini mortuus 1883. Definitur: systema œconomico-politicum quod transfert in dominium totius societatis civilis omnia bona productiva, ipsi societati democratice constitutæ tribuens ordinationem tum productionis tum distributionis ipsorum.—Socialistæ ab anarchistis distinguuntur ex eo quod 1°) auctoritatem civilem admittunt quam anarchistæ rejiciunt; 2°) mediis politicis, v. g. electionibus, utuntur, dum anarchistæ ista media contemnunt et vi finem suum consequi volunt.

Tandem **Socialismus agrarius** cujus princeps exstitit H. George, et qui definitur: systema quod in dominium societatis transferre contendit non omnia bona productiva, sed *immobilia* tantum, scil. solum (agros, prata, silvas, fodinas etc), reliqua vero bona productiva in dominio privato relinquens.

Contra omnes proponuntur argumenta quibus utitur Leo XIII, in præcitata littera encyclica: *Rerum novarum.*

Doctrina socialistarum est I° *inepta;* II° *injusta;* III° *subversiva.*

I° **Inepta:**—Illa doctrina inepta est quæ dum opificum conditionem perficere vult, ipsam deteriorem red-

dit. Atqui talis est socialismus qui negando jus privatæ proprietatis adimit opifici spem melioris sortis. Ergo.

Ad minorem :—" Sane, ait Leo XIII, ipsius operæ quam suscipiunt qui in arte aliqua quæstuosa versantur, hæc per se causa est, atque hic finis quo proxime spectat artifex, rem sibi quærere privatoque jure possidere uti suam ac propriam. Is enim, si suam alteri industriam commodat, hanc ob causam commodat, ut res adipiscatur ad victum cultumque necessarias, ideoque ex opera data jus verum perfectumque sibi quærit non modo exigendæ mercedis, sed et collocandæ uti vult. Ergo si tenuitate sumptuum quicquam ipse comparsit, fructuumque parcimoniæ suæ, in prædio collocavit, profecto prædium istiusmodi nihil est aliud, quam merces ipsa aliam induta speciem : propterea que cœmptus sic opifici fundus est tam in ejus potestate futurus, quam parta labore merces. Sed in hoc plane, ut facile intelligitur, consistit dominium rerum vel moventium vel solidarum. In eo igitur quod bona privatorum tranferre *socialistæ* ad commune nituntur, omnium mercenariorum faciunt conditionem deteriorem, quippe quos, collocandæ mercedis libertate sublata, hoc ipso augendæ rei familiaris utilitatumque sibi comparandarum spe et facultate despoliant."

II° **Injusta :** — Illa doctrina est injusta quæ ad meliorem opificum conditionem promovendam, remedium cum justitia aperte pugnans proponit. Atqui ita agit socialismus denegando jus possidendi res privatim ut suas homini privato et familiæ a natura datum. Ergo doctrina socialistarum injusta est et rejicienda.

Minor demonstratur :—Prima pars : *Jus proprietatis a natura homini privato conceditur :—a)* Ex superioritate hominis super belluas.—Homo enim in hoc

excellit et a brutis distinguitur quod utatur ratione dum naturæ instinctu belluæ reguntur et gubernantur. "Propterea bona ipsi tribuere necesse est non utenda tantum, quod commune est animantium, sed possidenda stabili perpetuoque jure." *b)* Ex eo quod homo sit sua propria providentia:—Homo, cum suarum actionum dominus sit, sub potestate gubernantis Dei, seipsum gubernat providentia consilii sui. Atqui providentia complectitur non tantum præteritorum experientiam et præsentium cognitionem, sed et futurorum prævisionem. Ergo ad hoc ut homo sibi bene provideat non tantum debet habere fructus terræ, sed terram ipsam ut a terræ fetu res sibi suppeditari valeat ad futurum tempus necessarias. "Neque est cur providentia introducatur reipublicæ: est enim homo, quam respublica, senior: quocirca jus ille suum ad vitam corpusque tuendum habere natura ante debuit quam civitas ulla coisset."

c) Cœterum hæc veritas universalitate generis humani, paucis exceptis, conceditur, necnon a lege civili et a lege divina confirmatur.

Secunda pars:—*Jus proprietatis familiæ a natura datur.*—Jus dominii homini privato a natura concessum, homini qua caput est familiæ etiam tribuitur; et jus illud tanto validius est quanto persona humana in societate domestica majorem accipit extensionem. "Sanctissima enim naturæ lex est, ut victu omnique cultu pater familias tueatur quos ipse procrearit; idemque illuc a natura ipsa deducitur, ut velit liberis suis, quippe qui paternam referunt et quodammodo producunt personam, acquirere et parare unde se honeste possint in ancipiti vitæ cursu a misera fortuna defendere." Atqui non alia ratione id efficere potest nisi jus proprietatis habeat in bona quæ ad liberos hereditate transmittat. Ergo.

III° **Subversiva :**—Socialismus enim maxima mala produceret, nempe : *a)* perturbationem ordinumque commutationem, spoliatione bonorum privatorum ; *b)* duram et odiosam civium servitutem, servili omnium subditione reipublicæ tum quoad laborem, tum quoad bonorum productionem et distributionem ; *c)* invidiam mutuam necnon et discordias ; *d)* segnitiam universalem, ademptis ingenio singulorum solertiæque stimulis ; *e)* paupertatem æqualitatemque in miseria, exarescentibus necessario ipsarum divitiarum fontibus.

VII

SUFFRAGIUM UNIVERSALE NEQUIT TANQUAM JUS NATURALE OMNIBUS DEBITUM REQUIRI, NEC HABERI UT REGIMEN OPPORTUNUM QUIA GRAVISSIMA MALA TUETUR.

STATUS QUÆSTIONIS:—

Jus suffragii definitur : [1] " *facultas legalis atque onerosa designandi magistratus per quos, ex parte saltem, regatur respublica.*"

Dicitur 1°) *facultas legalis,* munus ex lege manans, quod competit iis quos lex æstimat hac facultate instruendos, non autem jus singulis a natura collatum. Non est munus proprie dictum seu strictum cum non gerendum sit ex obligatione justitiæ commutativæ, est

1 — " Le droit de vote est une fonction dont la société investit ceux qu'elle estime en état de la remplir." Beernaert. " Le droit de suffrage est une fonction conférée et non une fonction acceptée." Woeste.

nempe aliquod beneficium seu privilegium ex justitia legali exercendum.

2⁰) *Onerosa*, obligationes scil. parens, nempe eligendi deputatos probos, jus strictum societatis non lædendi ut a dignis regatur.

3⁰) *Designandi magistratus*, suffragio enim populi, ut affirmat Leo XIII, " designatur princeps, non conferuntur jura principatus ; neque mandatur imperium, sed statuitur a quo sit gerendum." *(Diuturnum)*. Hic accipitur vox *magistratus* ad significandos *deputatos* et *senatores*, nil obstat quod extendatur ista significatio ad hoc ut alios etiam complectatur, nempe judices etc.

4⁰) *Per quos regatur respublica.* Qui enim eliguntur proprie reipublicæ præsunt, et ipsam regunt proprio arbitrio, non autem ut mere populi mandatarii.

5⁰) *Ex parte saltem*, quia ubi regimen mixtum habetur, alii sunt rempublicam gerentes alio quam suffragii titulo.

Juxta hanc definitionem jus suffragii a lege ortum ducit ; sed qui prædicant societatem originem ducere ex consensu individuorum, populumque vi suæ suprematiæ summum habere imperium quod exercetur per mandatarios a se electos, jus suffragii vindicant non quidem ut facultatem legalem, sed ut jus quoddam a natura singulis individuis collatum, unde proclamant *suffragium universale*, scil. jus omnium individuorum concurrendi ad eligendos populi deputatos. Contra ipsos igitur demonstratur prima pars theseos : *suffragium universale tanquam jus naturale omnibus debitum requiri nequit.*

Alii autem sunt qui, licet admittant jus suffragii, jus esse politicum non autem naturale, ipsum tamen ad omnes cives extendendum esse tenent : omnes enim cives vectigalia solvunt, unde omnes jus habent influxum

exercendi in usum quo expenduntur pecuniæ a se solutæ. Unde suffragium universale ab istis habetur, non quidem ut jus naturale omnium, sed ut regimen opportunum ut nempe servetur justitia distributiva ad quam pertinet inter cives distribuere secundum proportionem munera et onera. Ista sententia licet veram notionem societatis et auctoritatis non offendat, et, supposita naturali hominis bonitate, nullam involveret repugnantiam, tamen spectata hominum infirmitate et corruptione rejicienda est, et contra ipsam movetur theseos secunda pars : *suffragium universale haberi nequit ut regimem opportunum quia gravissima mala tuetur.*

PROBATUR THESIS :—

I°). **Prior pars :** *Suffragium universale tanquam jus naturale omnibus debitum haberi nequit.*

1°) Jus suffragii ut a natura omnibus collatum non defenditur, nisi admittatur societatem civilem ortum ducere ex voluntate et ex consensu sociorum ad quos pertinet vi suæ suprematiæ auctoritatem constituere. Atqui societas civilis nullo modo consensu singulorum constituitur, sed hominum socialem naturam consequitur; suprema potestas politica penes totum populum non residet, sed immediate a Deo, auctore naturæ, descendit. Ergo jus suffragii ut a natura omnibus collatum defendi non potest.

2°) Jus suffragii, si naturale sit, omnibus competere debet qui rationis satis sunt compotes : quod inferret suffragium universale mulierum. Atqui plerique etiam defensores doctrinæ quam nunc rejicimus, emancipationem politicam mulierum admittere non audent. Ergo denegandum est quod jus suffragii sit a natura omnibus collatum.

3°) Tandem si jus suffragii sit naturale, quomodo explicari potest quod tam multi populi ipsum ignora-

runt ; ex historia enim constat ipsum, ubi viguit aliquo modo forma regiminis repræsentativa, semper habitum fuisse ut privilegium quibusdam concessum, multitudini autem denegatum.

II°) **Secu da pars :** *Suffragium universale haberi nequit ut re men opportunum quia gravissima mala tuetur.*

1°) In ordinatione juris suffragii primo spectandum est ad bonum commune, secundo ad æqualem juris distributionem. Atqui bonum commune postulat ut jus suffragii non sit universale, scil. non ad omnes cives extendatur, et huic ordinationi ratio justitiæ non obstat. Ergo suffragium universale haberi nequit ut regimen opportunum.

Ad majorem : Etenim si jus suffragii a natura non sit, sequitur quod sit privilegium vel munus a lege concessum. Lex autem est ad bonum commune. Ergo in ordinatione juris suffragii primo spectandum est ad bonum commune. Tamen non spernenda est ratio justitiæ distributivæ quantum patitur bonum commune ; unde additur *: secundo ad æqualem juris distributionem.*

Ad minorem : — Prima pars.—*Bonum commune postulat ut jus suffragii non sit universale.*—Bonum commune societatis requirit, et jus ejus strictum est, ut a dignis regatur. Ergo ita ordinanda est suffragii juris distributio ut conducat ad optimorum electionem. Atqui suffragium universale id non præstat ; committit nempe magnæ hominum parti quæ necessario ex pauperibus, indoctis et improbis constat, curam eos eligendi qui societati præesse debent.—“ Le succès, dit Lamartine, est presque toujours ici-bas du côté des mauvaises causes : c'est que le nombre fait le succès et que le plus grand nombre étant ignorant ou pervers, il est

toujours facile aux méchants de trouver des complices et d'écraser sous le nombre la justice ou la vérité."— " Dans les assemblées, dit Montesquieu, on prend les voix à la majorité, mais on a reconnu par expérience qu'il vaudrait mieux les recueillir à la mineure, car il y a très peu d'esprits justes et une infinité de faux."

Secunda pars : *Huic ordinationi ratio justitiæ non obstat.*—Etenim salvatur justitia distributiva si æque jus suffragii possideant qui æque bono publico auxiliari valent.

2°) Illud non potest haberi ut regimen opportunum quod maxima mala tuetur. Atqui suffragium universale est hujusmodi. Ergo.

Ad minorem :—Suffragium universale *a)* fere necessario secum conjunctas habet continuas agitationes politicas quæ perpetuæ fermentationi politicæ ausam præbent, partium studia et odia fovent;

b) Politicam civium corruptionem gignit plerumque in summam potestatem tribuendo qui majorem pecuniæ vim in electiones impendunt et minore scrupulo diversa agitationis media usurpant;

c) Legum constantiam tollit, cum non raro fiat ut repræsentantes populi homines novi sint et audaces, necnon rerum novarum amatores;

d) A parte majori minoris oppressionem facile permittit, et ideo hinc principio favet : numerus jus constituit;

e) Tandem facile ducere potest ad socialismum : nam si proletarii contra divites et contra jus proprietatis moveantur, ut fit nostris temporibus, quis non videt suffragium universale medium efficax constituere ordinem socialem reformandi ad mentem socialistarum qui aperte et vehementer ad ipsum appellant, et in ipso spem infallibilem reponunt.

VIII

LIBERALISMUS NULLO MODO ADMITTI POTEST 1

STATUS QUÆSTIONIS :—

Liberalismus est *systema eorum qui naturam libertatis adulterantes supremam independentiam hominis respectu Dei et eorum qui de ejus auctoritate participant profitentur.*

Liberalismi distinguitur forma multiplex : potest enim voluntas non uno modo, neque uno gradu discedere ex obtemperatione quæ vel Deo, vel iis qui divinam potestatem participant debetur.

1°) **Liberalismus radicalis,** " pessimum liberalismi genus," ille est qui summum Dei imperium recusans, omnem obedientiam exuit tum in publicis tum in privatis domesticisque rebus.—Juxta hanc primam liberalismi formam voluntas humana est omnino independens, nec aliquo tenetur officio erga Deum, sive in ordine religioso qui de facto negatur, sive in aliquo alio ordine, vel morali scil. vel politico, vel domestico, vel privato. Ex hac prima forma dimanant omnes moderni errores : atheismus privatus et politicus, suprematia populi, jus seditionis, libertas cultus, libertas conscientiæ, libertas loquendi, docendi, et libertas præli.

2°) **Liberalismus mitigatus** est systema eorum qui admittunt voluntatem humanam pendere a Deo ut est auctor naturæ, sed audacter repudiant leges fidei et morum ipsa Dei auctoritate traditas, quas natura non capiat. Hic igitur admittitur existentia religionis naturalis, sed negatur existentia religionis supernaturalis necnon et Ecclesiæ Christi.

1 — Quæ in hac thesi proponuntur ex littera encyclica Leonis XIII. *Libertas præstantissimum* desumuntur.

3°) **Liberalismus politico-religiosus** est systema eorum qui admittunt aliquo modo religionem supernaturalem, sed nihil esse aiunt cur ipsius ratio habeatur in rebus publicis : nutu scil. legum divinarum dirigendam esse utique vitam et mores privatorum, non tamen civitatis ; in rebus enim publicis fas est a jussis Dei discedere, nec ad ea ullo modo in condendis legibus intueri. Ex hoc doctrina tanquam a suo principio manat perniciosa sententia separationis Ecclesiæ et Civitatis.

Sed iste liberalismus secundum triplicem gradum distinguitur.

Primus gradus : systema eorum qui separationem radicalem et completam Ecclesiæ et Status vindicant, ita ut in omni jure societatis humanæ, in institutis, moribus, legibus, reipublicæ muneribus, institutione juventutis, non magis ad Ecclesiam respiciendum censeant, quam si esset omnino nulla.

Secundus gradus : systema eorum qui aliquam admittunt relationem Ecclesiam inter et Statum, sed imperfectam ; ipsi enim naturam juraque propria societatis perfectæ Ecclesiæ eripiunt ; Ecclesiæ est non regere sua sponte subjectos, sed cohortari tantum et suadere. Juxta igitur hunc liberalismi gradum, Ecclesia aliquem influxum exercere potest in rebus publicis, non tamen imperando, sed per modum consilii et hortationis tantum.

Tertius gradus *(liberalismus catholicus)* est systema eorum qui Ecclesiam ut societatem perfectam habent, qui jus ipsius admittunt imperandi in rebus publicis ita ut res civilis a re sacra distrahi non debeat, sed quod Ecclesia isto jure utatur, non expedit : " faciendum censent ut Ecclesia tempori obsequatur et flectat se atque commodet ad ea quæ in administrandis imperiis hodierna prudentia desiderat."

En sunt diversæ liberalismi formæ quarum falsitatem demonstrare conabimur arguendo *primo*, modo generali, fundamentum liberalismi subvertendo; *secundo*, modo speciali contra singulas formas argumentum saltem indicando.

Liberalismi error in perverso humanæ libertatis conceptu fundatur: unde maximi momenti est ut in præsenti thesi clare primo appareat hujus libertatis conceptus germanus, quem autem exponere ducente Leone XIII, in sua littera encyclica, *Libertas præstantissimum*, satis facile erit.

DEMONSTRATUR THESIS:—

Primo, modo generali arguitur:

Ita a Liberalismi fautoribus intelligitur libertas ut sit absoluta et omnimoda independentia voluntatis humanæ a quacumque auctoritate sive divina sive humana. Atqui vinculum dependentiæ ab utraque auctoritate supponit germanus libertatis conceptus nedum hanc independentiam involvat. Ergo cum liberalismus hoc perverso conceptu totaliter nitatur, falsus omnino declarandus est et rejiciendus.

Ad minorem:—1°) Libertas est facultas eligendi inter media quæ ad finem determinatum ducunt: qui enim facultatem habet unum aliquod eligendi e pluribus, is est factorum suorum dominus.

2° Cum autem id quod accipitur in quantum ad aliud ducit est bonum utile, et bonum sit objectum voluntatis, dicendum est quod liberum arbitrium nihil aliud sit quam ipsa voluntas quatenus in agendo habet eligendi facultatem.

3° Voluntas non movetur nisi mentis cognitio præcesserit et velut fax quædam præluxerit: scil. bonum voluntati concupitum, est necessario bonum quatenus rationi cognitum. Libertas igitur, si in voluntate inest

quæ natura sua appetitus est rationi obediens, debet et ipsa pro objecto habere bonum rationi conforme.

4°) Tamen quoniam utraque facultas, a perfecto abest, fieri potest et sæpe fit ut mens voluntati proponat quod non sit reapse bonum, sed adumbratam boni speciem habeat, et in id sese voluntas applicet. Verum sicut errare posse et revera errare vitium est intellectus et imperfectio, eodem modo arripere fallax fictumque bonum, esto sit liberi arbitrii indicium, sicut ægritudo vitæ, vitium est libertatis et imperfectio. Ergo a bono declinare posse et malum facere non est de essentia libertatis; unde Deus cujus libertas perfectissima est malum culpæ nulla ratione velle potest.

5°) Cum igitur talis est in homine conditio libertatis, munienda erat aptis adjumentis quæ cunctos ejus motus ad bonum dirigerent, a malo retraherent: secus multum homini libertas nocuisset. Ergo *lex*, hoc est agendorum atque omittendorum norma, fuit necessaria. Libertas igitur humana vinculum legis propter suam imperfectionem supponit, nedum quodcumque vinculum dependentiæ excludat; et lex ipsa non solum libertatem non destruit, sed perficit in quantum ipsam impedit ne ad malum declinet. Nihil igitur tam perversum dici vel cogitari potest quam illud, hominem, quia natura sua liber est, ab omni lege esse immunem, cum contra verissimum sit, idcirco legi oportere subesse, quia est natura liber.

6°) Prima autem hominis *lex naturalis* datur quæ nihil aliud est quam humana ratio recte facere jubens et peccare vetans. Ista humanæ rationis præscriptio vim habere legis non potest, nisi quia altioris rationis vox est et interpres. Etenim ut lex obligat a superiore dimanare debet, ratio autem humana sibi superior non est. Ergo consequitur quod lex naturalis sit ipsa *lex æterna*, in cordibus hominum impressa, quæ (lex

æterna) a Sto Thoma definitur : ratio divinæ sapientiæ secundum quod est directiva omnium actionum et et motionum. Libertas humana cum a lege naturali dirigitur, vinculo igitur dependentiæ erga divinam auctoritatem necessario obstringitur.

7°) Tandem quemadmodum homo privatus lege naturali ducitur ad bonum faciendum et malum vitandum, ita *lege humana* ad bonum commune promulgata dirigitur homo in societate constitutus. Lex autem humana a lege naturali derivatur : non est enim aliud nisi præceptorum hujus legis naturalis nova promulgatio vel ulterior determinatio. " Natura igitur libertatis humanæ quocumque in genere consideretur tam in personis singulis quam in consociatis, nec minus in iis qui imperant quam in iis qui parent, necessitatem complectitur obtemperandi summæ æternæque Dei rationi."

Secundo, modo speciali, contra singulas Liberalisimi formas argumentum indicatur.—1°) *Contra liberalismum radicalem.*—Argumentatio nostra generalis contra hanc liberalismi formam præsertim valet ; unde addere sufficiat : hominem obligationem habere exhibendi Deo religionis cultum, eoque modo quem Deus ipse determinare voluerit ; auctoritatem civilem esse participationem divinæ auctoritatis a qua originem ducit, ideoque ipsi venerationem et obedientiam deberi ; in ordine morali hominem non sibi esse legem, sed a lege naturali quæ impressio est legis æternæ dirigi ; nullam tandem esse libertatem ad malum quod semper et ubique est vitandum.

2°) *Contra liberalismum mitigatum.*—Fautores hujus liberalismi negant hominem liberum subesse legibus quas imponere Deus vult, alia via præter naturalem : sibi ipsi contradicunt. Si enim, ut conveniunt, voluntati legislatoris obediendum sit, quia totus homo in potestate Dei est et ad Deum tendit, consequitur nemi-

nem auctoritati ejus legiferæ terminos modumque præscribere, quin hoc ipso faciat contra obedientiam debitam. Immo si ratio humana sibi arrogaverit decernere jura Deique officia, verecundiam legum divinarum retinebit plus specie quam re et arbitrium ejus valebit præ auctoritate divina.

3°) *Contra liberalismi politico-religiosi primum gradum.*—Hæc liberalismi forma separationem radicalem Ecclesiæ et Status vindicat. Absurda est hæc doctrina. 1°) Etenim societas debet civibus suppetere media opportunitatesque ad vitam honeste, scil. secundum Dei leges, ducendam, quia Deus est omnis honestatis justitiæque principium. Ergo illud vehementer repugnat, societatem posse simul nihil de iisdem legibus curare, vel aliquid ipsis contrarium statuere. Per absurbum enim est ut Ecclesiam civis vereatur, civitas autem contemnat. —2°) Ecclesia et Status eosdem homines, in eodem territorio, et sæpe in eadem materia, licet sub diverso respectu, sibi subjectos habent. Atqui supposita plena separatione moraliter evitari non potest, ut, quæ Ecclesia præcipit repugnent legibus civitatis et viceversa. Aut ergo dicendum Deum voluisse perpetua jurgia inter Ecclesiam et Statum in utriusque perniciem, aut voluisse inter utrumque juridicam conjunctionem. Ista autem conjunctio rite similis dicitur unioni animæ et corporis in homine.

4°) *Contra secundum gradum.*—Cum hæc liberalismi forma ipsi Ecclesiæ jura societatis perfectæ deneget, sufficit recolere: Ecclesiam non esse partem alterius societatis, cum societas universalis sit, finem habere supremum, ideoque independentem esse a societate civili, omnia media etiam in se habere ad finem suum consequendum, rationem igitur societatis perfectæ sibi vindicare.

5°) *Contra tertium gradum.*—Qui jus habet, ad ipsum pertinet de opportunitate jure utendi dijudicare. Si igitur Ecclesia jus habeat influxum exercendi in rebus politicis secundum quod ad salutem aminarum interest, ad ipsam pertinet dijudicare utrum isto jure uti expediat vel non. Verum non repugnat petere ab Ecclesia ut, explorata spe magni alicujus boni, indulgentem sese impertiat, idque temporibus largiatur, quod salva officii sanctitate potest; secus vero est si agatur de rebus ac doctrinis silentio confirmandis quæ mutatio morum et fallax judicium contra fas invenerint. " Nullum tempus vacare religione, veritate et justitia potest: quas res sanctissimas cum Deus in tutela Ecclesiæ esse jusserit, nihil est tam alienum quam velle ut ipsa quod vel falsum est vel injustum dissimulanter ferat, aut in eis quæ sunt religioni noxia conniveat."

A. M. D. G.

INDEX